

Hittestress

Een stip aan de horizon.

Dat het klimaat verandert dat weten we nu wel. Ook dat het leidt tot meer hittegolven, vaker extreme neerslag, en meer droogte perioden zit inmiddels bij de meesten wel tussen de oren. Maar dat bebouwde gebieden zich hierop kunnen en zelfs moeten voorbereiden is wellicht nog onvoldoende bekend. Als steden zich hier niet op voorbereiden heeft dit invloed op de gezondheid van mensen, leefbaarheid van buurten, comfort in woningen en gebouwen, op de arbeidsproductiviteit, en leidt dit tot economische schade, aldus wetenschappers.

We groeien al honderden jaren ten koste van onze planeet. Met name op boerenland en in heidegebieden staat de natuur er slecht voor. De biodiversiteit holt achteruit. Agrarische graslanden en akkers zijn nog steeds groen, maar waar deze in 1900 nog rijk waren aan vlinders, insecten en kruiden zijn die tegenwoordig vrijwel geheel verdwenen. We onttrekken grondstoffen en materialen aan de aarde, maar doen er niets voor terug. Iedereen die leent maar niet terugbetaald bouwt een schuld op en gaat uiteindelijk failliet. We hebben inmiddels een enorme ecologische schuld opgebouwd. Dagelijks wordt er bijna acht hectare open ruimte opgeofferd aan woningen, wegen en industrieterreinen. Dat zijn elke dag zestien voetbalvelden, zonder dat er een overkoepelend idee achter zit. Zo zal de ecologische crisis ons allen steeds meer geld gaan kosten én zal het een neerwaartse druk op de economie uitoefenen. Het is de hoogste tijd dat we de focus verleggen naar mens en klimaat. In de huidige context betekent dit dat wij de leefbaarheid van ons dorp veilig moeten stellen. Hittestress wordt door de wetenschap als een van de belangrijkste bedreigingen voor de mens gezien.

Vooraf in versteende wijken zijn de gevolgen goed merkbaar. Door het hitte-eiland effect is het daar gemiddeld vier tot zeven graden warmer dan in groene wijken. Deze hitte tast niet alleen de leefbaarheid van wijken aan, maar vormt ook een serieus gezondheidsrisico: de hittegolven van 2019 en 2020 zorgden voor honderden extra overlijdensgevallen. Niet voor niets wordt hitte wereldwijd aangemerkt als het dodelijkste klimaatrisico. Het kan tot serieuze hitte gerelateerde ziekten leiden zoals: huiduitslag, krampen, oververmoeidheid, beroertes, nierfalen en ademhalingsproblemen. Net als zonnevelden en windmolens hebben groene eilanden respectievelijk groene zones een serieuze, ten gevolge van economische belangen vaak een ondergeschoven kindje, voor mens en dier een essentiële functie.

Fysieke maatregelen, zoals het planten van bomen, het aanleggen van extra groen, zijn effectief om schaduw te creëren. Deze ingrepen verlagen de temperatuur op straat en in woningen en dragen direct bij aan een koelere en aangename leefomgeving. Meer nog dan water zorgt groen er voor dat we ons prettig voelen in een stad op een warme zomerdag. Een goede en verspreide hoeveelheid stadsgroen, groeneilanden of groenzones, zijn daarom essentieel om stadshitte te lijf te gaan. Groen beperkt niet alleen de opwarming, maar ook de waterhuishouding van de stad. Daarnaast verbetert groen de leef kwaliteit in veel andere opzichten.

In parken is de lucht koeler (een graad Celsius), is de stralingstemperatuur lager (twee en een halve graad) en is de fysiologisch equivalente temperatuur lager (1,9 graad) dan in het centrum. Parken verschillen onderling tot wel twee graden in koelte. Dat komt met name door de inrichting van het park. Tien procent meer boombedekking bijvoorbeeld levert een ruim drie graden lagere stralingstemperatuur op.

Volgens de nieuwe opvatting over stedenbouw zijn 'stad' en 'natuur' met elkaar verweven. Dat staat tegenover de traditionele opvatting die 'stad' en 'natuur' van elkaar scheidt, en waarin 'groen' vooral bedoeld is om de leefomgeving mooier en prettiger te maken. De nieuwe opvatting gaat juist uit van een gevarieerde natuur in en om de stad.

De gemeente Beuningen heeft nu de mogelijkheid een vlucht naar voren te maken.

Medio 1980 besloot de gemeenteraad dat er tussen de kerkdorpen een groene zone moet blijven. Sindsdien is er echter steeds geknabbeld aan deze ambitie. De druk van de Regio Arnhem - Nijmegen hijgt in de nek van de Beuningse bestuurders. Onzekerheid binnen de agrarische sector in het gebied lijkt mij voor de hand te liggen.

Hoe ontstaat zekerheid voor hen voor de lange termijn?

In tegenstelling tot de jaren '50 van de vorige eeuw, toen Sicco Mansholt de landbouw sector hervormde tot efficiënte grote bedrijven, zullen we in de huidige tijd de tegengestelde beweging moeten maken. Kleine, duurzame, biologische bedrijven gecombineerd met natuur. Dit doet nú opnieuw pijn binnen de agrarische sector, maar door nu een soliede plan tot uitvoering te brengen die geënt is op hedendaagse uitdagingen, gericht op de toekomst krijgen onze boeren eindelijk zekerheid voor de lange termijn. Zij kunnen namelijk een grote bijdrage leveren aan het welslagen van de noodzakelijke transitie en hiermee hun bestaansrecht consolideren door integratie binnen het kommengebied van:

- Duurzame, biologische agrarische bedrijven;
- Natuur;
- Recreatie en toerisme;
- Verbinding van natuurgebieden;
- Waterberging / Vernatting;

Ruimtelijke integratie: Klimaat, water, natuur, milieu én duurzame, biologische agrarische bedrijven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Voor de inwoners van Beuningen betekent dit een leefbaarder omgeving. Voor de Beuningse middenstand biedt het kansen op hogere omzetten. Voor de natuur biedt het de mogelijkheid naar grotere biodiversiteit toe te werken.

Zie het als een stip aan de horizon, een plan om de komende jaren naartoe te werken.

Voor de beeldvorming: Fictieve voorstelling van ontwikkeling:

De Wandelaar

Met een boog zwaait hij zijn rugzak van de schouders en zet die op het houten bankje alvorens zelf plaats te nemen. Vanaf een hoogte van ongeveer vijfenveertig meter kijkt hij uit over de wijde omgeving. Van de kinderboerderij op het plateau klinken enthousiaste kinderstemmen op. Ouders wijzen hun kroost op de aanwezigheid van de dieren. Bij het uitkijkpunt turen een vader en kleuter beurtelings door een aanwezige verrekijker de horizon af. De vader vertelt het jochie wat er door de kijker in beeld is tot het ingeworpen muntstuk is opgebruikt. Zelf richt de wandelaar zijn blik in westelijke richting, waar zich het wandelpad uitstrekt dat hij inmiddels gelopen heeft.

Sinds zijn vertrek vanaf de camping in Bergharen heeft hij zo'n elf kilometer door een prachtige omgeving gelopen. Er is, merkt hij op, de afgelopen jaren veel veranderd. Het oorspronkelijke agrarische gebied, veelal bestaande uit uitgestrekte weilanden, is omgevormd in een coulisselandschap. Een groot aantal kleinschalige agrarische bedrijven zijn er in overvloed: vee, fruitbomen en tuinbouw, allemaal gericht op biologische tuinbouwproducten. Meer naar het zuiden ziet hij het industriegebied Bijsterhuizen. Doordat het wandelpad omzoomd is door bomen en hoge struiken is dat gebied aan het oog van de wandelaar onttrokken en lijkt het of hij door een uitgestrekt bosgebied wandelt.

De zon bakt behoorlijk op zijn blote armen en gezicht. Bij een landwinkel, net voor hij de voet-fietsbrug over de A-50 passeerde, heeft hij onder de terrasoverkapping zijn dorst gelest en zich tegoed gedaan aan een heerlijke lunch. De schaduw en de frisdrank hadden hem goed gedaan, maar de echte held was de sandwich die hij als een grote culinaire ontdekkingsreiziger had ontdekt! Het had hem er niet van weerhouden, voordat hij de klim naar dit uitzichtpunt koos, een duik te nemen in het zwemwater van de Beuningse Plas. Daar was hij erg van opgeknapt. Stoom was bijna van zijn lijf opgestegen, maar het koele water bracht zijn lichaamstemperatuur weer een beetje op normaal.

Vanaf de hoogte waar hij zich nu bevindt kijkt hij tevreden terug op de tot nu toe geleverde prestatie. Hij geniet van de vergezichten. Na een korte pauze zal hij de hoogte in noordoostelijke richting afdalen en zijn weg vervolgen in de richting van de uiterwaarden langs de Waal. Het gebied dat voor hem ligt bestaat, meer dan het voorgaande traject, uit boomgaarden zoals kersen, appel en perenbomen. Hij weet dat er tussen de bomen wilde runderen en Koniks paarden, afkomstig van de uiterwaarden langs de Waal, kunnen zijn. Wildroosters voorkomen dat runderen of Koniks paarden de van Heemstraweg op kunnen gaan. Moderne signaleringstechnieken sturen verkeerslichten aan waardoor automobilisten en ander verkeer worden gewaarschuwd voor overstekend wild. Het is een waar natuurgebied geworden, waaruit blijkt hoe het sentiment ten gevolge van klimatologische uitdagingen de laatste jaren is veranderd, meent de wandelaar. Een aantal jaren geleden zou deze ontwikkeling volstrekt ondenkbaar zijn geweest.

Zijn doel voor vandaag is de gemeentecamping bij het jachthaventje bij Weurt. Dan vind hij het welletjes voor vandaag. Morgen zal hij dan via de Waalkade in Nijmegen zijn tocht in oostelijke richting via de Ooij vervolgen richting de Millingerwaard!